

Bożka Rydlewska „Raj” – wystawa w Domu Oświatowym Biblioteki Śląskiej

Galeria Intymna, Dom Oświatowy Biblioteki Śląskiej, ul.
Francuska 12, Katowice

Termin: 22.07–30.10.2025 r.

Kuratorka: Ewa Kokot

„Raj”

Grafiki Bożki Rydlewskiej z cyklu „Nowa Botanika”, prezentowane na wystawie w Galerii Intymnej Domu Oświatowego Biblioteki Śląskiej przenoszą nas momentalnie do egzotycznego świata wyobrażonej „przyrody z przyszłości”. Ilustracyjne fantasmagorie, intensywne kolorystycznie i pełne kontrastów, to hybrydy roślin i zwierząt. Ornament, dynamika i wypełnienie obrazu po brzegi daje poczucie zmysłowego przesytu. Surrealne światy sprawiają, że chcemy się w nie zagłębiać. Nęcą i kuszą wizualnie, pobudzają wyobraźnię – tworzą swoisty Raj, w którym człowiek kontaktuje się z naturą w jej najpełniejszym kształcie.

Prace Rydlewskiej są oniryczne i egzotyczne, a zarazem pełne detali i szczegółów, co podkreśla tylko charakter współczesnej refleksji nad naturą jako taką i tym, w jaki sposób człowiek może nawiązywać z nią kontakt. Czy obrazowany przyszły Raj jest utopijny lub może jest jednym z możliwych scenariuszy ewolucyjnych? O ile w latach międzywojnia, za czasów Słonimskiego, aż po lata 80-te czy 90-te, w futurystycznych koncepcjach człowiek częściej tracił kontakt z naturą na rzecz rozwoju cywilizacji technologicznej, tak w dzisiejszej rzeczywistości, koncepcjom tym bliżej do fantazjowania o ponownym złączeniu się człowieka z naturą. Nowe wizje przyrody pojawiły się zapewne wraz ze wzrostem napięć i konfliktów społecznych, globalnym kryzysem ekologicznym, jak i wzrostem

świadomości i postępem nauki. Chcemy wierzyć w powrót do natury, choć będzie to już „nowa przyroda”, „nowa botanika”. Symboliczna nazwa wystawy („Raj”) nawiązuje do tego właśnie optymistycznego scenariusza. Jak odkryć prawa rządzące naturą? Jakie wyobrażenia pomagają wierzyć w powrót do natury z uwzględnieniem potrzeb współczesnego człowieka? W jaki sposób osoby artystyczne i sztuka, może wspierać te uniwersalne pytania?

Feeria kształtów i barw na pracach Rydlewskiej przypominają o nieskończonych możliwościach kreacyjnych oraz tajemnicach, jakie kryje w sobie bioróżnorodność fauny i flory. Czy jako ludzie wystarczająco dobrze poznaliśmy Naturę? Przywołując słowa Karola Darwina i klasyczne już dzieło „O powstawaniu gatunków drogą doboru naturalnego”: „Jeśli na istotę organiczną przestaniemy spoglądać tak, jak [iki na okręt wojenny, jako na coś przewyższającego możliwość pojmowania, jeśli każdemu tworowi przyrody przyznamy długie [ieje, jeśli każdą złożoną strukturę i każdy instynkt rozpatrywać będziemy jako sumę wielu pojedynczych, pożytecznych dla posiadacza właściwości, podobnie jak wi[imy w każdym wielkim wynalazku mechaniki produkt połączonej pracy, doświadczenia, rozumowania, a nawet błędów wielu pracowników, jeśli każdą istotę organiczną tak będziemy rozpatrywać: o ile ciekawsza (a mówię to z własnego doświadczenia) stanie się wtedy historia naturalna! Wielkie i prawie nietknięte jeszcze pole otworzy się dla badań przyczyn i praw zmienności, współzależności, skutków używania i nieużywania, bezpośredniego wpływu zewnętrznych warunków życia itd. (...) Nowa odmiana otrzymana przez człowieka będzie stanowiła ważniejszy i ciekawszy przedmiot badań niż wzbogacenie niezliczonego już mnóstwa opisanych gatunków nowym gatunkiem.” (tłum. Szymon Dickstein). Abstrahując od interpretacji Darwinowskiej teorii ewolucji, w słowach tych przebrzmiewa obecna w refleksji filozoficznej i naukowej, potrzeba poznania i ciekawości świata, doceniania życia w jego różnorodnych przejawach i nie zamykania się na nowe, dotąd nieznane obszary. Eksploracja i ekscytacja z nią

związana to składowa doświadczeń każdego kolejnego pokolenia. Artystka szuka zresztą nieustannie nowych inspiracji, przygląda się pejzażom z podróży. O swoich odczuciach z pobytu w Islandii pisze następująco: „Islandia – miejsce ze snów, pełne tak intensywnej przyrody, że aż zapiera dech w piersiach. Nieludzka skala, uczucie pokory, czas odmierzany tysiącami lat, a nie dziesiątkami naszego życia. Pejzaże o przeróżnym kolorystyce, wywołujące całą skalę uczuć – od zachwyty po przerażenie. Miejsca czysto surrealistyczne, przywodzące na myśl inną planetę jak różowa plaża Raudasandur czy czarna Reynisfjara, pozbawiona kolorów, niczym w czarno-białym filmie. Pejzaże, których nie znamy, krainy, których nigdy nie widzieliśmy na oczy. Bycie wewnątrz, w absolutnym tu i teraz, zanurzenie się w naturze...” (wpis umieszczony na [blogu artystki – strona zewnętrzna](#)). Poznawanie daje przestrzeń na wyobrażenie. Kreujemy więc rajskie scenariusze za każdym razem, gdy wpuszczamy do naszych zmysłów nowe światy. Język plastyki może wówczas pomóc w kontaktowaniu się nie tylko z wielkimi pytaniami o istotę Natury, ale przede wszystkim wyrazić własne emocje i doświadczenie bycia tu i teraz. W jakim świecie chcemy żyć? A w jakim żyjemy w tej chwili? Jak podtrzymywać w sobie ten optymistyczny scenariusz?

„Istnieją siły w przyrodzie, które nie dają się ująć naszymi zmysłami i dopiero doskonalsza od nas maszyna potrafi je określić. Siły te istnieją także w każdym z nas, ale działają przypadkowo, dopóki umysł ludzki nie znajdzie drogi właściwej do ich ujarzżenia.”

(Antoni Słonimski „Torpeda czasu”, Wydawnictwo Czytelnik, Warszawa 1967 r., s. 35)

Bożka Rydlewska

Artystka wizualna, absolwentka Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie. Studiowała również na Högskolan för design och konsthantverk w Göteborg (obecnie: HDK-Valand – Högskolan förkonst och design). Zajmuje się twórczymi poszukiwaniami w obszarze grafiki, ilustracji, kolażu, odwołując się do

tradycji obrazowania surrealistycznego oraz botaniki i literatury. Tworzy również papierowe rzeźby inspirowane książkową techniką pop-up. Brała udział w wielu wystawach w Polsce i za granicą m. in. w Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie, w Trafostacji Sztuki w Szczecinie, Festiwalu Illustrative w Berlinie, Festiwalu Wanted Design w Nowym Jorku czy Landmark North w Hong Kongu. Od kilku lat Bożka prowadzi rozbudzające wyobraźnię warsztaty dla dzieci i dorosłych oparte o pracę z papierem i eksplorację różnych jego artystycznych możliwości.

Kontekst projektu

Wystawy czasowe w ramach projektu „[Pola widzenia książki – wyobrażenia o przyszłości](#)” to autorskie wypowiedzi zaproszonych twórców i twórczyń sztuk wizualnych wobec filozoficznych pytań o przyszłość. Każda z wystaw buduje swoiste korespondencje między literaturą a sztukami wizualnymi. Rok 2025, ogłoszony rokiem Antoniego Słonimskiego (w 130. rocznicę jego urodzin), skłania nas do podjęcia tradycji poetyckiej międzywojnia, bliskiej Domowi Oświatowemu Biblioteki Śląskiej, nie tylko z uwagi na datę powstania modernistycznego gmachu na ul. Francuskiej 12 (1934 r.), a przede wszystkim z nadal rezonującą, silną inspirację ideą wolnego, nieskrępowanego dostępu do wiedzy i gromadzenia ludzi wobec wspólnych praktyk kulturalnych. Słonimski, oprócz wybitnej twórczości poetyckiej i animacji ówczesnego życia literacko-kulturalnego, podejmował wątki futurystyczne w swoich powieściach fantastycznych („Torpeda czasu”, „Dwa końce świata”). Nie są to próby przewidywania przyszłości, a raczej WYOBRAŻENIA – o przyszłości, przeszłości i teraźniejszości – traktaty filozoficzne, w których pisarz przygląda się samej idei sięgania w przyszłość, konsekwencjom decyzji człowieka i jego postawom wobec świata. Literatura jest więc dla nas obszarem, w którym dotykamy własnych wyobrażeń o świecie. Zachęca nas do chwili zadumy i refleksji, podsuwa język do opisu naszych wewnętrznych przeżyć. Galeria Intymna kontynuuje te tradycje, spotykając różne dziedziny ekspresji twórczej z

literaturą najwyższej próby, zachęcając do intymnego i osobistego kontaktu ze sztuką, a poprzez nią – z samym sobą i ważnymi pytaniami o otaczającą nas rzeczywistość. Podobną funkcję spełnia twórczość drugiego patrona projektu – Stanisława Dróżdza. Artysta wizualny, tworzący poezję konkretną, autor jednej z najbardziej rozpoznawalnych prac w przestrzeni miasta Katowice (praca pt. „lub”), jest niejako pomostem między literaturą a innymi formami ekspresji, dodatkowym przewodnikiem po tematyce projektu. Sztuka daje nam bowiem dostęp do tych wyobrażeń. Artyści przeczuwają możliwe scenariusze, wchodzi w głąb emocji i obrazów, które nadają wyobrażeniom kształt, zapach, kolor, fakturę, czy – jak to się dzieje w poezji konkretnej – prowokują do przemyślenia słów na nowo, zobaczenia ich w innym, niecodziennym kontekście. Wraz z patronami – Antonim Słonimskim i Stanisławem Dróżdżem – zapraszamy więc do pobudzenia własnych wyobrażeń o przyszłości. W tej edycji projektu w szczególności chcemy pogłębić filozoficzny i arteterapeutyczny wymiar obcowania ze sztuką. W czasach niestabilności społeczno-gospodarczej, szczególnie potrzebujemy troski, wyciszenia i spokojnej kontemplacji wobec pytań o przyszłość, jej kształt i nasze miejsce w świecie. Niepokoje związane z wyobrażeniem przyszłości domagają się podjęcia i przepracowania. Kierując się aspiracyjną rolą literatury, pragniemy wzmacniać rolę merytorycznych i twórczych narzędzi do opisu rzeczywistości. Jest to w naszej opinii ważne i aktualne zadanie instytucji oświaty. Podejmować pytania i stwarzać sposobność do rozmowy. Być może, te najtrudniejsze „wyobrażenia o przyszłości” mogą zostać oswojone, lepiej zrozumiane i współdzielone. Zachęcamy więc do zapoznania się z kolejnymi odsłonami wystaw czasowych projektu „Pola widzenia książki – wyobrażenia o przyszłości”. Wystawy, oprócz indywidualnego zwiedzania, są też podstawą dla całego programu edukacyjnego – w formie lekcji tematycznych, wykładów, spotkań filozoficznych i warsztatów z artystami/artystkami oraz edukatorkami, zaproszonymi do udziału w projekcie.

Tekst towarzyszący wystawie: Anna Duda

Wystawa realizowana w ramach projektu „Poła widzenia książki – Wyobrażenia o przyszłości” dofinansowanego ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego pochodzących z Funduszu Promocji Kultury w ramach programu Partnerstwo dla książki 2025.

Kontakt:

Dom Oświatowy Biblioteki Śląskiej

ul. Francuska 12, Katowice

tel. [+48 32 255 43 21](tel:+48322554321)

e-mail: domoswiatowy@bs.katowice.pl

[Zasady rozpowszechniania wizerunku uczestników wydarzeń odbywających się w Bibliotece Śląskiej](#)
